

نام: _____
 نام خانوادگی: _____
 کد ملی: _____
 شماره صندلی: _____ شماره پرونده: _____
 حوزه امتحانی: _____
 استان / منطقه: _____

مطابق توضیحات
دفترچه تکمیل شود
کد دفترچه
1

نام و نام خانوادگی خود را
با دستخط بنویسید.

توصیه: در سئوالات ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷ و ۸
مایل قبول است.

تمام سلول مورد نظر مطابق نمونه صحیح پر شود:

1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	

سوالات چند گزینه‌ای

مسئله اول	مسئله دوم	مسئله سوم	مسئله چهارم	مسئله پنجم	مسئله ششم	مسئله هفتم	مسئله هشتم	مسئله نهم	مسئله دهم
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10

مسئله‌های کوتاه

سازگار با علامت خوان با 1-2-YSCP

از تغییر علامت‌های دایره‌ای چهار گوشه یا ساختمانه جداً خودداری نمایید
 و ۳۷ مایل قبول است. ۳۴، ۳۵، ۳۶

باسمه تعالی
جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش
مرکز ملی پرورش استعدادهای درخشان و دانش پژوهان جوان
معاونت دانش پژوهان جوان

باشگاه دانش پژوهان جوان

مبارزه علمی برای جوانان، زنده کردن روح جست و جو و کشف واقعیت‌هاست. «امام خمینی (ره)»

دفترچه سوالات مرحله اول

بیست و ششمین دوره المپیاد فیزیک سال ۱۳۹۱

صبح - ساعت : ۹:۰۰

کد دفترچه : ۲

مدت آزمون (دقیقه)	تعداد سوالات	
	مساله های کوتاه	چندگزینه ای
۲۱۰	۷	۳۳

توضیحات مهم

استفاده از ماشین حساب ممنوع است.

- کد برگه سؤالات شما ۲ است. این کد را در محل مربوط روی پاسخنامه علامت بزنید. در غیر این صورت پاسخنامه شما تصحیح نخواهد شد. توجه داشته باشید کد برگه سؤالات شما که در زیر هر یک از صفحه‌های این دفترچه نوشته شده است، با کد اصلی که در همین صفحه است یکی باشد.
- بلافاصله پس از آغاز آزمون تعداد سوالات داخل دفترچه و وجود همه برگه‌های دفترچه سوالات را بررسی نمایید. در صورت وجود هرگونه نقصی در دفترچه، در اسرع وقت مسوول جلسه را مطلع کنید.
- یک برگ پاسخنامه در اختیار شما قرار گرفته که مشخصات شما بر روی آن نوشته شده است. در صورت نادرست بودن آن، در اسرع وقت مسوول جلسه را مطلع کنید.
- برگه پاسخنامه را دستگاه تصحیح می‌کند، پس آن را تا نکنید و تمیز نگه دارید و بعلاوه پاسخ هر پرسش را با مداد مشکی نرم در محل مربوط علامت بزنید. لطفاً خانه مورد نظر را کاملاً سیاه کنید.
- در سوال‌های چند گزینه‌ای به هر پاسخ درست نمره مثبت و به هر پاسخ نادرست نمره منفی تعلق می‌گیرد. نمره مثبت و منفی هر سوال در پرانتز مقابل همان سوال نوشته شده است. مساله‌های کوتاه نمره منفی ندارند.
- همراه داشتن هرگونه کتاب، جزوه، یادداشت و لوازم الکترونیکی نظیر تلفن همراه و لپ تاپ ممنوع است. همراه داشتن این قبیل وسایل حتی اگر از آن استفاده نکنید یا خاموش باشد، تقلب محسوب خواهد شد.
- آزمون مرحله دوم برای دانش‌آموزان سال اول و دوم دبیرستان صرفاً جنبه آزمایشی و آمادگی دارد و شرکت کنندگان در دوره تابستانی از بین دانش‌آموزان پایه سوم دبیرستان انتخاب می‌شوند.
- داوطلبانی می‌توانند دفترچه سوالات را با خود ببرند که تا پایان آزمون در جلسه حضور داشته باشند، در غیر این صورت دفترچه باید همراه پاسخنامه تحویل شود.

در همه‌ی مسئله‌ها شتاب گرانش در سطح زمین را 10 m/s^2 بگیرید.

- (۱) فلیکس بامگارتتر، چترباز ماجراجوی اتریشی بیست و سوم مهرماه سال ۱۳۹۱ از ارتفاع ۳۹ کیلومتری سطح زمین به پایین پرید. تفاوت شتاب گرانش در آن ارتفاع با شتاب گرانش در سطح زمین تقریباً چند درصد شتاب گرانش در سطح زمین است؟ شعاع زمین 6400 km است. (+۳، -۱)

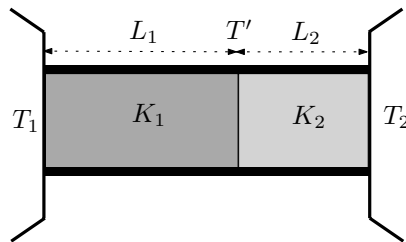
(۱) $2/4$ (۲) $1/2$ (۳) $0/6$ (۴) $0/3$

- (۲) ذره‌ای با بار الکتریکی q و جرم m وارد ناحیه‌ای می‌شود که در آن میدان مغناطیسی یکنواخت B برقرار است. سرعت ذره با امتداد خطوط میدان مغناطیسی زاویه 30° درجه می‌سازد. در نتیجه، مسیر آن یک مارپیچ به شعاع R است که در هر دور چرخش، ذره به اندازه طول D در امتداد خطوط میدان جابه‌جا می‌شود. نسبت D/R کدام گزینه است؟ (+۳، -۱)

(۱) $2\sqrt{3}\pi/3$ (۲) $2\sqrt{3}\pi$ (۳) $\sqrt{3}\pi$ (۴) π

- (۳) دو میله رسانای گرما به ترتیب دارای ضریب هدایت گرمایی K_1 و K_2 و طول L_1 و L_2 هستند. سطح مقطع دو میله یکسان است و مطابق شکل به هم متصل‌اند. سطح جانبی میله‌ها از محیط عایق شده و انتهای آزاد آنها با دو منبع به دماهای ثابت T_1 و T_2 در تماس حرارتی است. در حالت پایا سطح جدایی دو میله در دمای ثابت T' قرار دارد. جای میله‌ها را عوض می‌کنیم تا این بار میله K_1 با منبع T_2 و میله K_2 با منبع T_1 در تماس باشد. در این وضعیت و در حالت پایا دما در سطح جدایی دو میله T'' است. نسبت T''/T' کدام گزینه است؟ (+۴، -۱)

(۱) ۱

$$(۲) \frac{K_2 L_2 T_2 + K_1 L_1 T_1}{K_2 L_2 T_1 + K_1 L_1 T_2}$$

$$(۳) \frac{K_2 L_2 T_1 + K_1 L_1 T_2}{K_2 L_2 T_2 + K_1 L_1 T_1}$$

$$(۴) \frac{K_2 L_1 T_1 + K_1 L_2 T_2}{K_2 L_1 T_2 + K_1 L_2 T_1}$$

$$(۵) \frac{K_2 L_1 T_2 + K_1 L_2 T_1}{K_2 L_1 T_1 + K_1 L_2 T_2}$$

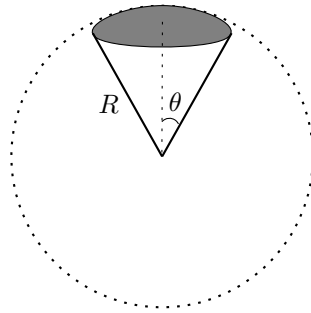
کد برگه‌ی سؤال‌ها ۲

۲

(۴) یک ماهواره‌ی مخابراتی هر ۲۴ ساعت یک بار به دور زمین می‌گردد و همواره بالای یک نقطه‌ی ثابت از استوای زمین قرار دارد. چنین ماهواره‌ای حداکثر چند درصد از سطح کره زمین را می‌تواند پوشش دهد؟ شعاع زمین را 6400 km و شتاب گرانش در سطح زمین را 10 m/s^2 در نظر بگیرید.

مطابق شکل مساحت عرقچین کروی نشان داده شده در شکل $2\pi R^2(1 - \cos \theta)$ است.

(+۳, -۱)

$$\sqrt{2\pi^2} = 2,7$$

۲۸ (۱)

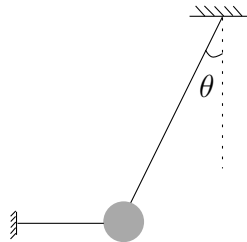
۳۵ (۲)

۴۲ (۳)

۴۹ (۴)

(۵) گلوله‌ای مطابق شکل به وسیله‌ی دو نخ سبک به سقف و دیوار بسته شده و ساکن است. نخ افقی را می‌بریم و در نتیجه گلوله شروع به نوسان می‌کند. نسبت نیروی کشش نخ بسته به سقف درست بعد از قطع نخ افقی به نیروی کشش همان نخ درست قبل از قطع نخ افقی چقدر است؟

(+۳, -۱)

۱ (۱)

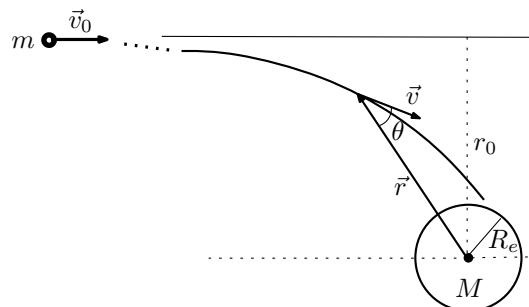
$\cos \theta$ (۲)

$\cos^2 \theta$ (۳)

$\sin \theta \cos \theta$ (۴)

(۶) شهاب‌سنگی به جرم m مطابق شکل از فاصله‌ی بسیار دوری که نیروی گرانش قابل چشم‌پوشی است با سرعت v_0 به سمت زمین می‌آید. در حضور نیروی گرانش کمیت $L = mvr \sin \theta$ تکانه زاویه‌ای شهاب‌سنگ نسبت به زمین است و در تمام مدت حرکت شهاب‌سنگ پایسته است. با نزدیک شدن شهاب‌سنگ به زمین نیروی گرانش آن را از مسیر مستقیم اولیه منحرف و به سمت خود می‌کشد. حداقل r_0 چقدر باشد تا شهاب‌سنگ به زمین اصابت نکند. انرژی پتانسیل شهاب‌سنگ در میدان گرانشی زمین $-\frac{GMm}{r}$ است که G ثابت گرانش و M جرم زمین است.

(+۲, -۱)

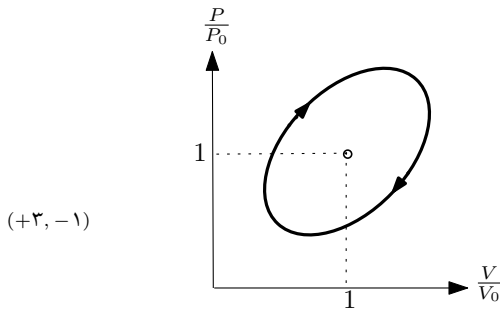

R_e (۱)

$R_e \sqrt{1 + \frac{2GM}{R_e v_0^2}}$ (۲)

$R_e \left(1 + \frac{2GM}{R_e v_0^2}\right)$ (۳)

(۷) یک گاز کامل چرخه‌ای به شکل بیضی را طی می‌کند. مطابق شکل قطر بزرگ‌تر بیضی بر نیمساز ناحیه‌ی اول منطبق است و طول آن $\sqrt{3}$ است. بازده ماشین کارنویی که بین بیشترین و کمترین دمای موجود در این چرخه کار می‌کند چقدر است؟

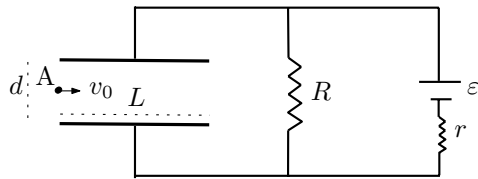
(۱) ۰٫۱۱

(۲) ۰٫۶۷

(۳) ۰٫۷۷

(۴) ۰٫۸۹

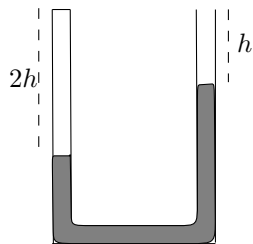
(۸) فاصله‌ی صفحه‌های یک خازن تخت d و طول هر یک از صفحه‌ها L است. این خازن مطابق شکل در مدار قرار دارد و کاملاً پر شده است. الکترونی به جرم m و بار الکتریکی e از نقطه‌ی A واقع در لبه‌ی چپ خازن و وسط دو صفحه با سرعت اولیه‌ی افقی v_0 شلیک می‌شود. تانژانت زاویه‌ی بردار سرعت الکترون هنگام خروج از خازن با امتداد اولیه‌ی حرکت الکترون چقدر است؟ فرض کنید سرعت اولیه‌ی الکترون طوری است که به صفحه‌ی خازن برخورد نمی‌کند.

(۱) $\frac{d}{2L}$ (۲) $\frac{e\epsilon L}{mv_0^2 d}$ (۳) $\frac{e\epsilon L}{2mv_0^2 d}$ (۴) $\frac{e\epsilon LR}{mv_0^2 d(R+r)}$ (۵) $\frac{e\epsilon LR}{2mv_0^2 d(R+r)}$

(۹) در شکل، یک لوله‌ی U شکل محتوی جیوه نشان داده شده است که انتهای سمت چپ آن بسته است. در حالت معمول که فشار هوای بیرون P_0 است سطح آزاد جیوه در سمت راست و چپ لوله به ترتیب در فاصله‌ی h و $2h$ از انتهای لوله قرار دارد. اگر این لوله‌ی محتوی جیوه در آسانسوری قرار گیرد که با شتاب رو به بالای $g/2$ حرکت می‌کند سطح جیوه در دو لوله جابجا خواهد شد. اگر $h = \frac{P_0}{\rho g}$ باشد اختلاف سطح جیوه در دو طرف در این حالت کدام است؟ فرض کنید در حین تغییر حجم گاز محبوس در سمت چپ لوله دمای آن ثابت می‌ماند.

(+۳، -۱)

(۱) $0.24h$

(۲) $0.48h$

(۳) $0.76h$

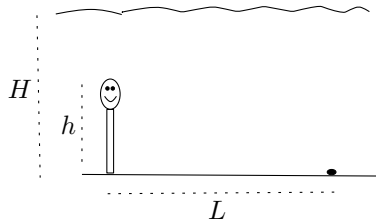
(۴) h

کد برگه‌ی سؤال‌ها ۲

۴

۱۰) قد شناگری h است و کف استخری که عمق آب آن H ($H > h$) است ایستاده است. کمترین فاصله‌ی افقی این شخص از جسمی واقع در کف استخر، L ، چقدر باشد تا بتواند تصویر آن را روی سطح آب ببیند؟ ضریب شکست آب n است. از بازتاب جزئی نور روی سطح آب چشم‌پوشی کنید.

(+۳, -۱)

$$(1) \frac{(2H + h)n}{\sqrt{n^2 - 1}}$$

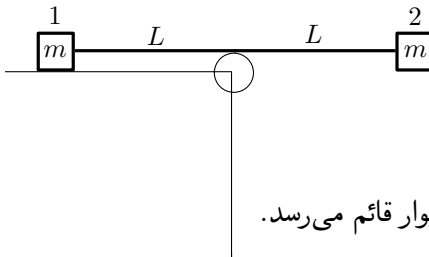
$$(2) \frac{2H - h}{\sqrt{n^2 - 1}}$$

$$(3) \frac{2H + h}{\sqrt{n^2 - 1}}$$

$$(4) \frac{(2H - h)n}{\sqrt{n^2 - 1}}$$

۱۱) دو جسم کوچک ۱ و ۲ هر یک به جرم m مطابق شکل با ریسمانی به طول $2L$ به هم متصل‌اند. جسم ۱ روی سطح افقی و بدون اصطکاک میزی قرار دارد. وسط ریسمان مماس بر سطح بالایی قرقه‌ی کوچکی است که در لبه‌ی میزی قرار دارد. ابتدا جسم ۲ طوری ساکن نگه داشته شده است که راستای ریسمان افقی است. در یک لحظه جسم ۲ رها می‌شود و دستگاه شروع به حرکت می‌کند. کدام یک از گزینه‌های زیر درست است؟

(+۳, -۱)

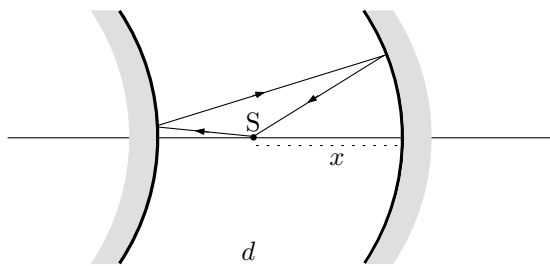
(۱) ابتدا جسم ۱ به قرقه می‌رسد.

(۲) ابتدا جسم ۲ به دیوار قائم می‌رسد.

(۳) وقتی جسم ۱ به قرقه می‌رسد، جسم ۲ نیز به دیوار قائم می‌رسد.

۱۲) دو آینه‌ی کروی یکی مقعر و دیگری محدب روبروی هم و به فاصله‌ی d از یکدیگر قرار گرفته‌اند و محور اصلی آن‌ها بر هم منطبق است. فاصله‌ی کانونی دو آینه نیز برابر و مقدار آن f است. یک پرتو نورانی از نقطه‌ی نورانی S مطابق شکل از روی دو آینه بازمی‌تابد. به ازای $d = 2/5f$ فاصله‌ی نقطه‌ی نورانی از آینه‌ی مقعر، x ، بر حسب f چقدر است؟ پرتوها را پیرامحوری بگیرید.

(+۳, -۱)

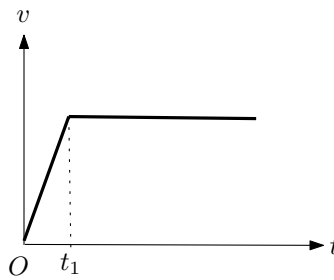
$$(1) 1/25f$$

$$(2) 1/5f$$

$$(3) 1/75f$$

$$(4) 2f$$

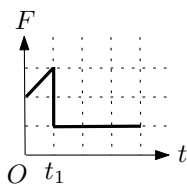
(۱۳) نمودار سرعت - زمان خودرویی که در جاده‌ای افقی و مستقیم حرکت می‌کند مطابق شکل است.

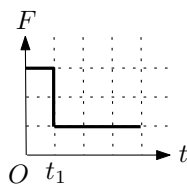
در تمام مدت، خودرو با نیروی مقاومت هوا که متناسب با سرعت آن است مواجه است. کدام

نمودار می‌تواند نیروی موتور بر حسب زمان را نشان دهد؟

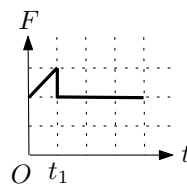
(+۲, -۱)

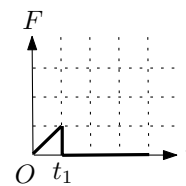
(۴)

(۳)

(۲)

(۱)

(۱۴) فرض کنید الکترونی حول پروتون ساکنی بر روی دایره‌ای به شعاع $۰/۵$ آنگستروم می‌چرخد. میدان مغناطیسی ایجاد شده در محل پروتون به کدام گزینه نزدیک‌تر است؟

$$m_e = 9/1 \times 10^{-31} \text{ kg}, \quad e = 1/6 \times 10^{-19} \text{ C}$$

$$\frac{1}{4\pi\epsilon_0} = 9/0 \times 10^9 \text{ N.m}^2/\text{C}^2, \quad \mu_0 = 4\pi \times 10^{-7} \text{ T.m/A}$$

(+۲, -۱)

۱۵۰ T (۴)

۱۵ T (۳)

۱/۵ T (۲)

۰/۱۵ T (۱)

(۱۵) فرض کنید سیاره‌ی تیر و زمین روی مدارهای دایره‌ای در یک صفحه و هر دو در یک جهت حول خورشید می‌چرخند. دوره‌ی تناوب تیر تقریباً ۹۰ روز و دوره‌ی تناوب زمین تقریباً ۳۶۰ روز است. وضعیتی که دو سیاره در نزدیک‌ترین فاصله از هم هستند را مقارنه‌ی نزدیک و وضعیتی که در دورترین فاصله از هم هستند را مقارنه‌ی دور می‌گویند. در یک دور چرخش زمین به دور خورشید چند مقارنه‌ی نزدیک و چند مقارنه‌ی دور اتفاق می‌افتد؟

(+۲, -۱)

(۴) سه و سه

(۳) شش و سه

(۲) سه و شش

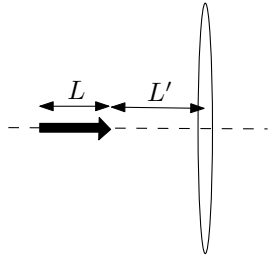
(۱) چهار و دو

کد برگه‌ی سؤال‌ها ۲

۶

(۱۶) مدادی به طول L مطابق شکل بر محور اصلی عدسی همگرای نازکی به فاصله‌ی کانونی f منطبق است. فاصله‌ی نوک مداد تا عدسی L' است. اگر طول تصویر حقیقی مداد با طول مداد برابر باشد مقدار f کدام است؟

(+۳, -۱)

(۱) $\frac{L(L+L')}{2L+L'}$

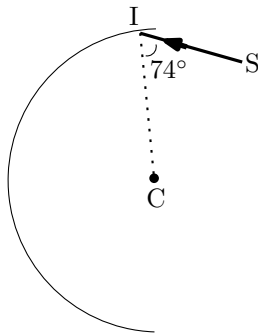
(۲) $\frac{L'(2L+L')}{L+2L'}$

(۳) $\frac{L(L+2L')}{2L+L'}$

(۴) $\frac{L'(L+L')}{L+2L'}$

(۱۷) سطح داخلی نیم‌استوانه‌ای که در شکل مقطع آن نشان داده شده آینه است. نقطه‌ی C در شکل، مقطع محور نیم‌استوانه است. پرتو SI واقع در صفحه‌ی عمود بر محور استوانه به سطح داخلی استوانه و نزدیک به لبه‌ی بالایی با زاویه‌ی 74° می‌تابد. این پرتو پس از چند بار بازتاب نیم‌استوانه را ترک می‌کند؟

(+۳, -۱)

(۱) ۴

(۲) ۵

(۳) ۶

(۴) ۷

(۱۸) یک باتری با نیروی محرکه‌ی ε ، یک مقاومت خطی R و یک خازن مسطح با ظرفیت C به طور متوالی به هم بسته شده و مدار بسته‌ای را تشکیل داده‌اند. یک تیغه‌ی نارسانا با ثابت دی‌الکتریک K بین دو صفحه‌ی خازن قرار دارد و فضای بین دو صفحه را کاملاً پر کرده است. پس از پر شدن خازن و قطع جریان الکتریکی در مدار با انجام کاری به اندازه‌ی W روی خازن تیغه‌ی نارسانا را به سرعت از بین دو صفحه‌ی خازن خارج می‌کنیم. فرض کنید این فرایند به اندازه‌ای سریع است که بار روی خازن تغییر نمی‌کند. سپس صبر می‌کنیم تا جریان الکتریکی قطع گردد. در این فرایند گرمای Q در مقاومت تولید می‌شود. نسبت $\frac{Q}{W}$ چقدر است؟

(+۴, -۱)

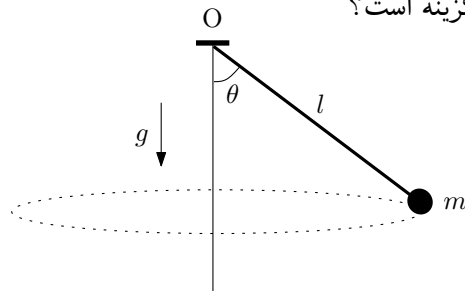
(۱) $\frac{K-1}{K}$ (۲) $\frac{K+1}{K}$ (۳) $\frac{1}{2}(K^2 - 1)$ (۴) $\frac{K-1}{K+1}$ (۵) $\frac{K+1}{K-1}$

کد برگه‌ی سؤال‌ها ۲

۷

(۱۹) گلوله کوچکی به جرم $m = ۲۰ \text{ g}$ در انتهای نخ‌ی به طول $l = ۵۰ \text{ cm}$ بسته شده است. انتهای دیگر نخ به نقطه O بسته شده و گلوله در صفحه افقی می‌چرخد، به طوری که زاویه نخ با امتداد قائم $\theta = ۶۰^\circ$ است. انرژی جنبشی گلوله کدام گزینه است؟

(+۳, -۱)

(۱) ۱۵۰ mJ

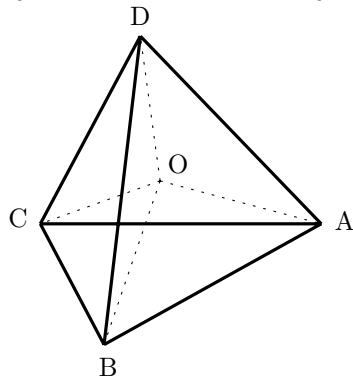
(۲) ۸۶ mJ

(۳) ۷۵ mJ

(۴) ۳۰ mJ

(۲۰) روی هر کدام از یال‌های چهاروجهی ABCD مقاومت $۲R$ و روی هر کدام از خطوطی که از مرکز چهاروجهی، نقطه‌ی O، به رئوس آن وصل می‌شود مقاومت R بسته شده است. مقاومت معادل بین نقاط O و A کدام است؟

(+۳, -۱)

(۱) $R/۲$

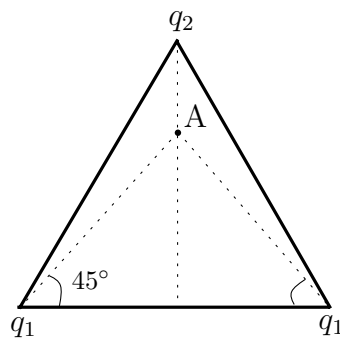
(۲) R

(۳) $۳R/۲$

(۴) $۲R$

(۲۱) مطابق شکل بر روی رأس‌های یک مثلث متساوی‌الاضلاع بارهای q_1 ، q_1 و q_2 قرار دارند. در نقطه A میدان الکتریکی صفر است. نسبت q_2/q_1 کدام گزینه است؟

(+۴, -۱)

(۱) ۱

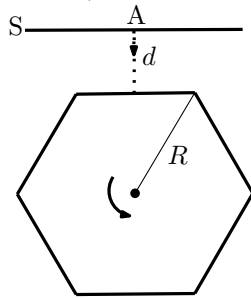
(۲) $\sqrt{۳}$

(۳) $\sqrt{۳}(۲ - \sqrt{۳})$

(۴) $۲\sqrt{۳}(۲ - \sqrt{۳})$

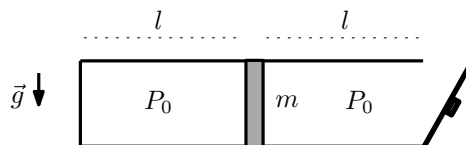
(۵) $\sqrt{۳}(۲ + \sqrt{۳})$

- (۲۲) دیواره‌های خارجی منشور قائمی آینه است. مقطع منشور یک شش ضلعی منتظم است که فاصله‌ی مرکز تا رئوس آن R است. منشور بدون آن که با پرده برخورد کند حول محور تقارنش می‌چرخد. در شکل، دستگاه در لحظه‌ای نشان داده شده که یکی از وجوه آن به موازات پرده ثابت S قرار دارد و باریکه‌ای عمود بر آن از نقطه A تابیده است. فاصله پرده از این وجه در لحظه مذکور d است. طول محدوده‌ای که نور بازتابیده روی پرده جابه‌جا می‌شود کدام گزینه است؟ (+۴، -۱)

- (۱) $2R$
 (۲) $2\sqrt{3}d$
 (۳) $4\sqrt{3}d/3$
 (۴) $R + 2\sqrt{3}d/3$
 (۵) $2\sqrt{3}(d - R) + 3R$

- (۲۳) ظرفی استوانه‌ای توسط یک پیستون متحرک به جرم m به دو بخش تقسیم شده که طول هر کدام l است. در ابتدا استوانه افقی است و فشار هوای محبوس در سمت چپ همان فشار هوا، P_0 است. اگر درحالی که در ظرف در سمت راست باز است دما را ثابت نگه داریم و استوانه را 90° درجه بچرخانیم تا در راستای قائم قرار گیرد و قسمت باز ظرف به طرف بالا باشد، پیستون به اندازه $2l/3$ پایین می‌آید. اگر همین کار را در حالی انجام دهیم که در ظرف بسته است پیستون چقدر پایین می‌آید؟ (+۳، -۱)

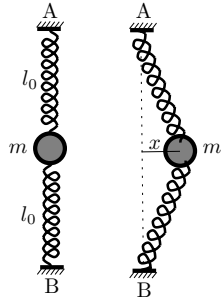

- (۱) $2l/3$
 (۲) $(\sqrt{5} - 1)l/2$
 (۳) $(\sqrt{13} - 2)l/3$
 (۴) $(\sqrt{2} - 1)l$

- (۲۴) مسیر هر سیاره دور خورشید یک بیضی است که خورشید در یکی از کانون‌های آن است. بنا به قانون سوم کپلر برای سیاره‌ای که در یک مدار بیضی شکل حول خورشید می‌چرخد بین زمان تناوب حرکت سیاره، T ، و طول نیم قطر بزرگ بیضی، a ، رابطه‌ی تقریبی $T^2 = \frac{4\pi^2}{MG} a^3$ برقرار است که M جرم خورشید و G ثابت گرانش است. مدار زمین دور خورشید تقریباً دایره است. فرض کنید زمین در حین حرکت به دور خورشید ناگهان متوقف شود. چند روز طول می‌کشد تا زمین در اثر نیروی گرانش به خورشید برخورد کند؟ حرکت سقوطی زمین به سوی خورشید را یک بیضی کشیده بگیرید که کانون آن در یک انتها قرار دارد. از شعاع خورشید و زمین چشم بپوشید. (+۳، -۱)

(۲۵) در یک صفحه‌ی افقی، گلوله‌ای به جرم m به دو فنر هر یک با ثابت k و طول کشیده نشده‌ی l_0 بسته شده است. سر دیگر فنرها به نقطه‌های ثابت A و B وصل‌اند. اگر گلوله را به اندازه‌ی x در راستای افقی بکشیم، اندازه‌ی نیرویی که به گلوله وارد می‌شود چقدر است؟ فرض کنید x خیلی از l_0 کوچکتر است. برای ϵ کوچک می‌توان نوشت $(1 + \epsilon)^n \approx 1 + n\epsilon$.

(+۳، -۱)

$$(1) \quad 2kx$$

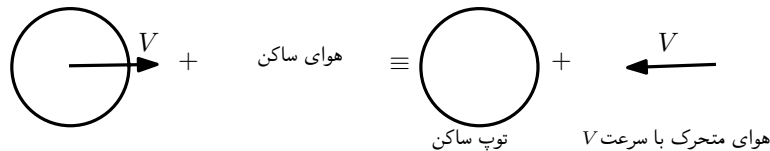
$$(2) \quad \frac{1}{4}kx$$

$$(3) \quad \frac{kx^3}{l_0^2}$$

$$(4) \quad \frac{kx^2}{l_0}$$

(۲۶) اگر سرعت یک توده‌ی کوچک هوا، v ، حین حرکت در ارتفاع ثابتی از سطح زمین تغییر کند بنا بر قانون برنولی فشار آن به نحوی تغییر می‌کند که کمیت $P + \frac{1}{2}\rho v^2$ ثابت بماند. P فشار، ρ چگالی و v سرعت هوا است.

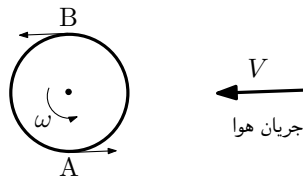
تویی را در نظر بگیرید که با سرعت V در هوا حرکت می‌کند. این حرکت مشابه آن است که جریان هوا در جهت مخالف با همان سرعت V از روی توپ ساکن عبور کند. در این صورت فشار هوا در نقاط دور از توپ P_0 و سرعت آن V است.

فرض کنید شعاع توپ a باشد و با سرعت زاویه‌ای ω دور خود بچرخد. شکل زیر تصویر توپ را از بالا نشان می‌دهد. فرض کنید جریان هوایی که از کنار نقطه‌ی A عبور می‌کند سرعت‌اش $V - a\omega$ می‌شود و جریان هوایی که از کنار نقطه‌ی B عبور می‌کند سرعت‌اش $V + a\omega$ می‌شود.

نسبت $\frac{P_A}{P_B}$ کدام گزینه است؟

(+۳، -۱)

$$(1) \quad \frac{V - a\omega}{V + a\omega}$$

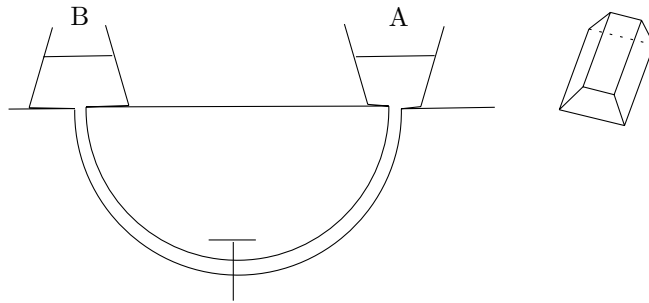
$$(2) \quad \frac{2V - a\omega}{2V + a\omega}$$

$$(3) \quad \frac{2P_0 - \rho(V - a\omega)^2}{2P_0 - \rho(V + a\omega)^2}$$

$$(4) \quad \frac{2P_0 + \rho a\omega(2V - a\omega)}{2P_0 - \rho a\omega(2V + a\omega)}$$

(۲۷) ظرف‌های A و B به شکل دو منشور مشابه هستند که در شکل مقطع آن‌ها به صورت دو دوزنقه‌ی متساوی‌الساقین نشان داده شده است. کف دو ظرف و سطح آب در هر دو ظرف هم‌تراز هستند و دمای آب دو ظرف یکسان است. دو ظرف با لوله‌ای که در وسط آن شیری قرار دارد به هم مرتبط‌اند. در هر یک از ظرف‌ها یک گرم‌کن الکتریکی قرار داده شده است. شیر در ابتدا بسته است. با صرف‌نظر از انبساط ظرف‌ها و انتقال گرما به وسیله‌ی لوله و آب داخل آن کدام گزینه درست است؟

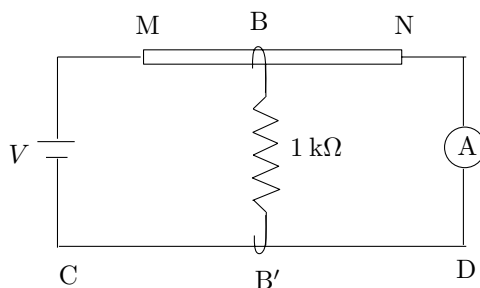
(+۳, -۱)

- ۱) اگر فقط آب درون ظرف A را گرم کنیم و سپس شیر را باز کنیم مقداری آب از ظرف B به ظرف A وارد می‌شود.
- ۲) اگر فقط آب درون ظرف B را گرم کنیم و سپس شیر را باز کنیم مقداری آب از ظرف A به ظرف B وارد می‌شود.
- ۳) اگر آب درون ظرف A و B را تا دمای مساوی گرم کنیم و سپس شیر را باز کنیم آب از ظرف A به B می‌رود.
- ۴) اگر آب درون ظرف A و B را تا دمای مساوی گرم کنیم و سپس شیر را باز کنیم آب درون ظرف‌ها جابجا نمی‌شود.

(۲۸) مقاومت الکتریکی میله‌ی همگن و یکنواخت MN برابر $۱ \text{ k}\Omega$ است. اتصال‌های B و B' به ترتیب روی سیم MN و سیم بدون مقاومت CD جابجا می‌شوند و بین آن‌ها مقاومت الکتریکی ثابت $۱ \text{ k}\Omega$ قرار دارد. اتصال B سیم MN را به دو مقاومت تقسیم می‌کند. اگر کمترین جریان الکتریکی که از آمپرسنج A می‌گذرد I_{\min} باشد، کمیت $\frac{V}{I_{\min}}$ کدام گزینه است؟

(+۳, -۱)

(۱) $\frac{5}{4} \text{ k}\Omega$

(۲) $\frac{4}{5} \text{ k}\Omega$

(۳) $\frac{3}{4} \text{ k}\Omega$

(۴) $\frac{4}{3} \text{ k}\Omega$

(۲۹) حالت‌های مانای اتم هیدروژن که یک میدان مغناطیسی ضعیف به آن اعمال شده در شکل نشان داده شده است. حالت‌های $n = 1$ حالت‌های پایه و حالت‌های $n = 2$ حالت‌های برانگیخته‌اند که با l و m در شکل مشخص شده‌اند. اتم هیدروژن می‌تواند از یکی از حالت‌های $n = 2$ به یکی از حالت‌های $n = 1$ گذار کند. این گذار به شرطی اتفاق می‌افتد که $\Delta l = \pm 1$ و $\Delta m = \pm 1, 0$ باشد. Δl اختلاف l دو حالت و Δm اختلاف m دو حالت است. تعداد گذارهای ممکن چند تا است؟

(+۳, -۱)

m	l	
3/2	1	$n = 2$
1/2	1	
-1/2	1	
-3/2	1	
1/2	0	$n = 1$
1/2	1	
-1/2	1	
-1/2	0	

۸ (۱)

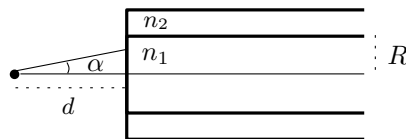
۱۰ (۲)

۱۲ (۳)

۱۴ (۴)

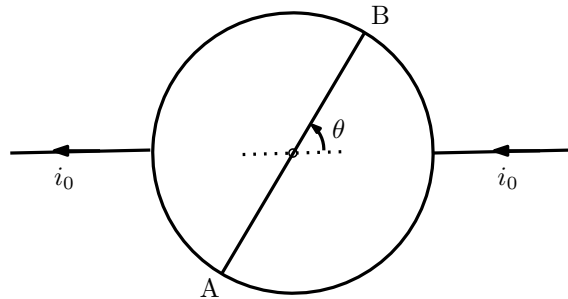
(۳۰) یک نوع تار نوری متشکل از یک مغزی استوانه‌ای به شعاع R و ضریب شکست n_1 و غلافی به ضریب شکست n_2 است که اندکی از n_1 کوچک‌تر است. پرتوهای نوری که با محور مغزی زاویه کوچکی می‌سازند می‌توانند ضمن انعکاس‌های متوالی روی سطح جدایی با غلاف در داخل مغزی منتشر شوند. یک چشمه نقطه‌ای نور مطابق شکل روی محور دستگاه به فاصله d از سطح خارجی مقطع قائم تار قرار دارد. پرتوهایی که در داخل مخروطی به زاویه رأس α از چشمه تابیده شوند در طول مغزی منتشر می‌شوند. $\sin \alpha$ کدام گزینه است؟

(+۳, -۱)

- (۱) $\sqrt{n_1^2 - n_2^2}$
- (۲) $\frac{R}{d} \sqrt{n_1^2 - n_2^2}$
- (۳) $\sqrt{1 - \frac{n_2^2}{n_1^2}}$
- (۴) $\frac{n_1}{n_2} \sqrt{n_1^2 - n_2^2}$

- (۳۱) مطابق شکل از یک سیم رسانای یکنواخت مقاومت‌دار یک حلقه‌ی دایره‌ای و یک قطعه مستقیم AB که طول‌اش با قطر دایره برابر است ساخته‌ایم. اگر جریان الکتریکی ورودی به حلقه i_0 باشد جریان گذرنده از قطعه‌ی AB بر حسب زاویه‌ی θ نشان داده شده در شکل چقدر است؟ (+۳, -۱)

(۱)

(۲) $\frac{\theta}{\pi - \theta} i_0$

(۳) $\frac{\pi - 2\theta}{\pi + 2} i_0$

(۴) $\frac{\pi - 2\theta}{\pi + 4} i_0$

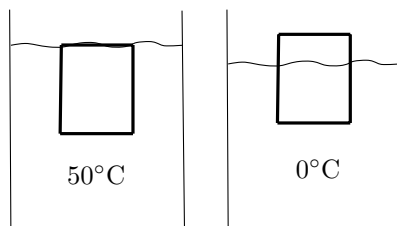
- (۳۲) اگر تابش الکترومغناطیسی با شدت I بر سطحی بتابد و کاملاً جذب شود نیروی وارد بر واحد سطح $\frac{I}{c} \cos \theta$ است که c سرعت نور و θ زاویه‌ی بین امتداد تابش با امتداد عمود بر سطح است. توان تابشی خورشید $3/9 \times 10^{26} \text{ W}$ است. نیروی تابشی وارد بر کره‌ی زمین به شعاع $6/4 \times 10^6 \text{ m}$ که به فاصله‌ی $1/5 \times 10^{11} \text{ m}$ از خورشید قرار دارد چقدر است؟ (+۳, -۱)

(۳) $6/0 \times 10^8 \text{ N}$

(۲) $12 \times 10^8 \text{ N}$

(۱) $24 \times 10^8 \text{ N}$

- (۳۳) مطابق شکل، استوانه‌ای جامد با ضریب انبساط حجمی $\beta_s = 3 \times 10^{-6} / ^\circ\text{C}$ در آب 50°C کاملاً غوطه‌ور است. اگر دمای دستگاه را به 0°C برسانیم بخشی از استوانه از آب خارج می‌شود. اگر ضریب انبساط حجمی آب $\beta_w = 8 \times 10^{-5} / ^\circ\text{C}$ باشد چند درصد از ارتفاع استوانه از آب خارج می‌شود؟ (+۳, -۱)

(۱) ۰٫۳۹

(۲) ۰٫۴۲

(۳) ۰٫۷۸

(۴) ۰٫۸۴

مسئله‌های کوتاه

پیش از شروع به حل مسئله‌های کوتاه توضیح زیر را به دقت بخوانید.

در این مسئله‌ها باید پاسخ را برحسب واحدهای مورد نظر (مثلاً میلی‌آمپر، متر، کیلوگرم، دقیقه و غیره) که در صورت مسئله خواسته شده، با دو رقم به دست آورید. سپس خانه‌های مربوط به رقم‌های این عدد را در پاسخ‌نامه سیاه کنید. توجه کنید که رقم یکان عدد در ستون یکان، و رقم دهگان در ستون دهگان علامت زده شود.

مثال: فرض کنید ظرفیت خازنی برحسب میکروفاراد خواسته شده باشد و شما عدد $۲۶٫۷ \mu F$ را به دست آورده باشید. ابتدا آن را به نزدیک‌ترین عدد صحیح گرد کنید تا عدد ۲۷ میکروفاراد به دست آید. سپس مطابق شکل پاسخ خود را در پاسخ‌نامه وارد کنید.

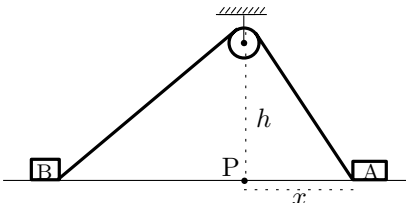
پاسخ نادرست در این بخش نمره‌ی منفی ندارد.

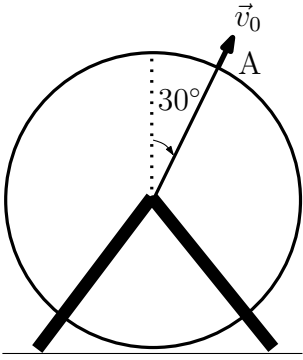
دهگان	یکان
1	1
●	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	●
8	8
9	9
0	0

- (۱) گلوله‌ی کوچکی را از ارتفاع h بالای سطح زمین در راستای قائم رو به بالا پرتاب می‌کنیم. گلوله پس از T ثانیه به زمین اصابت می‌کند. طول مسیری که گلوله در $1/5$ ثانیه‌ی آخر حرکتش پیموده است معادل نصف کل طول مسیری است که گلوله پس از پرتاب پیموده است. ارتفاع محل پرتاب از سطح زمین چند متر باشد تا زمان کل حرکت گلوله، T ، بیشینه باشد؟ (۱۰ نمره)

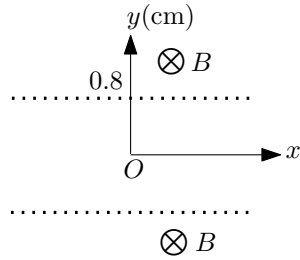
- (۲) فنری به جرم ناچیز و ضریب سختی $k = 1 \text{ N/cm}$ از سقف آویزان است. گلوله کوچکی به جرم $m = 30 \text{ g}$ به سمت بالا پرتاب شده و در لحظه $t = 0$ با سرعت $v_0 = 0.3 \text{ m/s}$ به انتهای پایینی فنر برخورد می‌کند و آن را فشرده می‌سازد. زمان جدا شدن گلوله از فنر بر حسب میلی ثانیه چیست؟ (۱۰ نمره)
-

- (۳) دو صندوق A و B مطابق شکل با طنابی که از روی قرقره‌ی کوچکی گذشته است به هم بسته شده‌اند. طول طناب $13/5 \text{ m}$ است و ارتفاع بالاترین نقطه‌ی قرقره از سطح زمین $h = 4 \text{ m}$ است.

- در یک لحظه‌ی معین صندوق A با سرعت افقی 0.25 m/s به سمت راست حرکت می‌کند و نخ کاملاً کشیده شده است. در این لحظه فاصله‌ی افقی صندوق A از نقطه‌ی P واقع در زیر قرقره $x = 3 \text{ m}$ است. قرقره و صندوق‌ها همواره در یک صفحه‌ی قائم قرار دارند. سرعت نزدیک شدن صندوق B به نقطه‌ی P در لحظه‌ی مورد نظر چند سانتی‌متر بر ثانیه است؟ (۱۰ نمره)
-

- (۴) چرخ فلکی به شعاع 4 m در یک صفحه‌ی قائم به صورت ساعتگرد می‌چرخد. کودکی در نقطه‌ی A از مسیر چرخ فلک سنگی را به بیرون پرتاب می‌کند. راستای پرتاب سنگ از نظر کودک شعاعی است و اندازه‌ی سرعت آن v_0 است، اما ناظر روی زمین راستای آن را افقی می‌بیند. سنگ پس از برخورد به زمین تا زیر نقطه‌ی پرتاب 20 m فاصله دارد. v_0^2 بر حسب m^2/s^2 چقدر است؟ پایین‌ترین نقطه‌ی چرخ فلک تقریباً نزدیک سطح زمین است. $\sqrt{3} = 1.732$ (۱۰ نمره)
-

(۵) مطابق شکل بین دو صفحه‌ی فلزی تخت توری‌مانند موازی به فاصله‌ی $1/6 \text{ cm}$ از یکدیگر اختلاف پتانسیل 145 mV برقرار است. در شکل مقطع صفحات فلزی با خطوط $y = 0.8 \text{ cm}$ و $y = -0.8 \text{ cm}$ نشان داده شده است. بیرون صفحات میدان مغناطیسی ثابت $2 \times 10^{-4} \text{ T}$ عمود بر صفحه‌ی شکل وجود دارد. الکترونی به جرم $9.1 \times 10^{-31} \text{ kg}$ و بار $1.6 \times 10^{-19} \text{ C}$ از $1/6$ از حال سکون در مبدأ مختصات رها می‌شود و پس از عبور از یکی از توری‌ها و حرکت در میدان مغناطیسی دوباره به ناحیه‌ی بین دو صفحه باز می‌گردد.

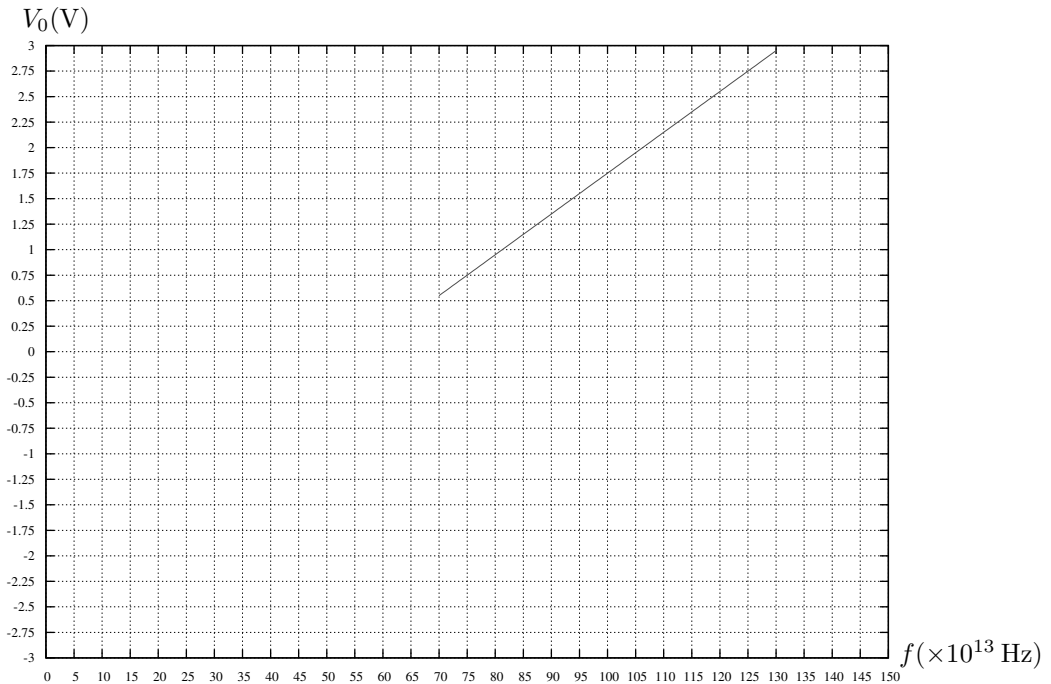

(۱۰ نمره)

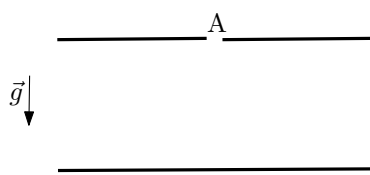
چه مدت زمان بر حسب 10^{-8} s طول می‌کشد تا الکترون در مسیرش محور x را برای اولین بار قطع کند؟ فرض کنید به جز نیروهای الکتریکی و مغناطیسی نیروی دیگری وجود ندارد.

(۶) شکل زیر نمودار ولتاژ متوقف کننده بر حسب بسامد نور تابشی برای اثر فوتوالکتریک در فلز سدیم است. فرض کنید یک باریکه لیزر به شدت 150 W/m^2 را به فلز سدیم می‌تابانیم. اگر الکترون در سطحی محدود باشد که شعاع آن برابر شعاع اتم سدیم یعنی 0.1 nm باشد به لحاظ کلاسیکی چه مدت طول می‌کشد تا انرژی لازم برای آزاد کردن یک الکترون بر اثر تابش به سطح بتابد؟ این زمان را بر حسب میلی ثانیه حساب کنید. (لازم به ذکر است که پیش‌بینی نظریه کلاسیک در این مورد درست نیست و در عمل برای کنده شدن فوتوالکترون‌ها زمانی کمتر از $1 \times 10^{-9} \text{ s}$ لازم است.) بار الکتریکی الکترون $1.6 \times 10^{-19} \text{ C}$ است.

(۱۰ نمره)

(۷) در ابتدای قرن بیستم آزمایش قطره‌ی روغن میلیکان برای توضیح کوانتومی بودن بار الکتریکی انجام شد. در این آزمایش بین دو صفحه‌ی فلزی تخت موازی یک میدان الکتریکی یکنواخت \vec{E} که قابل قطع و وصل کردن است برقرار است. از روزنه‌ی A در صفحه‌ی بالایی قطره‌های ریز روغن به وسیله‌ی یک پودرافشان بین دو صفحه پاشیده می‌شوند. قطره‌های روغن به سبب مالش با لوله‌ی پودرافشان دارای بار الکتریکی منفی می‌شوند. اندازه‌ی نیروی مقاومت هوا در برابر حرکت قطره $f = 6\pi\eta r v$ است که شعاع قطره r و اندازه‌ی سرعت آن است. η ضریب گرانروی هوا نام دارد و مقدار آن $\eta = 1.8 \times 10^{-5} \text{ N s/m}^2$ است.

(۱۰ نمره)

فرض کنید یکی از قطره‌های روغن در غیاب میدان الکتریکی مسافت ۱۶ mm را در مدت ۱۶ s با سرعت یکنواخت سقوط می‌کند. همین قطره در حضور میدان الکتریکی یکنواخت $1.4 \times 10^6 \text{ N/C}$ معلق می‌شود. بار الکتریکی این قطره چند برابر بار الکتریکی الکترون است؟ چگالی روغن 0.80 g/cm^3 است و بار الکتریکی الکترون $1.6 \times 10^{-19} \text{ C}$ است.